

Endurance - loď Ernesta Shackletona.

Před pár dní se objevila na internetu zpráva o objevení vraku polární lodě Endurance. Připomělo mi to dvě kulatá výročí, která připadají na letošní rok, s objevenou lodí souvisejí a asi bych byl na ně jinak zapomněl.

Barkentina, které bylo souzeno vstoupit do dějin objeování Antarktidy, byla postavená v r. 1912 (tady máme první kulaté výročí). Navrhl ji norský konstruktér Ole Aanderud Larsen a stavěla ji loděnice Framnæs v Sandefjordu. Zajímavý byl původní účel, kterému měla loď sloužit. Objednali si ji belgický polárník Adrien de Gerlach a norský rejdař a velrybář Lars Christensen. S lodí, původně pokřtěnou *Polaris*, měli v úmyslu pořádat luxusní cesty do Arktidy pro malé skupiny movitých turistů či lovců. Tomu odpovídalo i vybavení lodě: deset kajut pro klienty, prostorná jídelna, lodní kuchyně včetně ubytování pro dva kuchaře, kuřárna, temná komora a koupelna. Loď mohl pohánět i parní stroj o výkonu 350 hp (260 kW) rychlostí až 10,2 uzlu (18,9 km/h). Objednatelům před dokončením lodě došly finanční prostředky, takže Christensen nabídl loď k prodeji.

Najít kupce na tak speciální loď nebylo snadné. Byla konstruovaná pro plavbu v ledových polích, ale pro velrybářské použití byla příliš malá s nedostatečnými skladovacími prostory. Na to, aby se mohla používat jako luxusní parní jachta, byla zas příliš velká a pomalá.

Právě odolná konstrukce zaujala Ernesta Shackletona, takže loď nakonec za £ 11600 koupil. Stačilo to tak na to, aby Christensen uhradil dluhy v loděnici, zisk mu to jinak celkem nepřineslo. Shackleton převezl loď z Norska do londýnské loděnice Millwall, kde ji v roce 1914 začal přestavovat pro expediční účely. Z původního vybavení zachoval temnou komoru, ostatní luxusní vybavení ustoupilo skladovacím prostorům a skromnějším kajutám pro posádku. Místo původního bílého nátěru dostala loď strohý černý. Změnilo se i jméno na *Endurance*. Inspirací bylo rodinné motto „Fortitudine Vincimus“ (= vytrvalostí zvítězíme) anglicky „By **endurance** we conquer“. Kromě významu vytrvalost má anglické endurance i význam odolnost či výdrž, takže se jméno pro polární výzkumnou loď skutečně hodilo. Bohužel, *Endurance* velkou výdrž neměla.

8. srpna 2014 vyplula expedice z Plymouthu k břehům Antarktidy. Ve Weddelově moři uvízla 18. ledna 1915 v ledovém poli. Nejprve ledové pole driftovalo na jih a expedice se přiblížila na 97 km k Vahselově zálivu. Stav ledu ovšem znemožňoval vylodění. Po změně počasí se změnil směr driftu na sever. Dlouho odolávala tlaku, ale nakonec ji led 27. října 1915 rozdrtil. Posádka zachránila zásoby, vybavení a

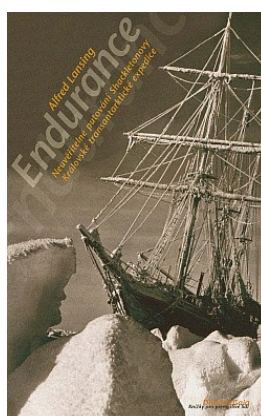
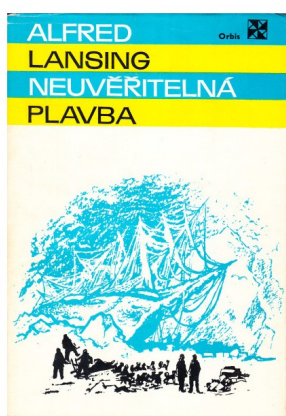

výsledky vědeckých pozorování o celkové hmotnosti přes 3,5 tuny a utábořila se na ledu asi 3 km od vraku. *Endurance* se potopila 21. listopadu 1915. Trosečníci na kře strávili téměř čtyři měsíce. Když se ukázalo volné moře, spustili 7. dubna 1916 čluny a na nich se za sedm dní dostali na zhruba 160 km vzdálený Sloní ostrov. K nejbližšímu obydlenému místu, Jižní Georgii ovšem zbývalo ještě 1400 km po bouřlivém moři.

Čluny byly značně poškozené a nebyla naděje, že budou schopné obtížnou cestu absolvovat. Proto Shackleton vybral nejzachovalejší člun nazvaný *James Caird* a s pěti dalšími se vydali přivolat pomoc. Člun dlouhý 7 m a 2 m široký vyplul 24. dubna 1916. Po šestnácti dnech plavby dorazil k břehům Jižní Georgie. K obydlené velrybářské stanici na severu však zbývalo ještě 46 km vzdušnou čarou. Člun již byl natolik poničený, že se pro plavbu k velrybářům nedal použít. Shackleton se dvěma muži se vydal na obtížný přechod přes zledovatělé hory. Po třech dnech dorazili do cíle a zajistili nejprve záchranu zbytku posádky *Jamese Cairda* a po té i trosečníků na Sloním ostrovu. Všichni byli zachráněni, jedinými ztrátami byla lodní kočka Mrs Chippy a saňoví psi.¹

Vrak *Endurance* se pokusilo najít několik výprav. Uspěla teprve poslední, kterou uspořádal Falklands Maritime Heritage Trust (FMHT) na jihoafrickém ledoborci *S. A. Agulhas II* vybaveném dálkově ovládanými ponorkami. Vrak leží v hlubce 3008 m a je velmi dobře zachovaný. Výprava se uskutečnila k stému výročí úmrtí Ernesta Shackletona († 5. 1. 1922). Tím jsme se dostali k druhému kulatému výročí zmiňovanému v úvodu. Podivuhodnou shodou okolností je i to, že vrak se našel 5. března, tedy přesně sto let od Shackletonova pohřbu.

1 Celá cesta za záchranou je podrobně popsána v knize Alfreda Lansinga: *Neuvěřitelná plavba*, Orbis Praha 1972, v r. 2007 knihu pod názvem *Endurance – neuvěřitelná plavba* vydalo pražské nakladatelství GharmaGaia.

Ledoborec S. A. Agulhas (foto Graham Bowden licence CC)

Sir Ernest Henry Shackleton

James Francis Hurley – fotograf expedice

Minimálně dva z dvaceti osmičlenné posádky by si zasloužili samostatný medailonek. Jednak sám vedoucí výpravy a James Hurley, kameraman a fotograf expedice. Právě Hurley přesvědčil Shackletona, že je třeba zachránit i filmy a fotografické desky. Díky němu si dnes můžeme prohlížet autentické fotografie a filmové záznamy.

Nebudu opisovat články z internetu. Podle připojených odkazů si je může najít každý a ještě k tomu i historické záběry z plavby *Endurance*.

čfk

Český článek o objevení vraku

<https://www.denik.cz/veda-a-technika/endurance-ernest-shackleton-antarktida-plavidlo-20220309.html>

Video z hledání vraku a záběry podmořské kamery

<https://www.youtube.com/watch?v=t5s5G-pkYSA>

Další video z nalezení vraku a více podmořských záběrů

<https://www.youtube.com/watch?v=H6kztLDU0xU>

Historické remasterované filmové záběry členů posádky a plavby

<https://www.youtube.com/watch?v=BJ-6RJkuLIQ>

Zničení *Endurance*

<https://www.youtube.com/watch?v=eKMw3jX2asl>

Dokumentární pořad o záchraně trosečníků

https://www.youtube.com/watch?v=sgH_77TtX5I

Dokument Shackleton and *James Caird*

<https://www.youtube.com/watch?v=k4B9E-YI9c8>

A pokud se podíváte alespoň na některé uvedené odkazy, najdete snadno i další zdroje zajímavých informací.

